

A Magyar Köztársaság nevében!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Tábori Zoltán ügyvéd (...) által képviselt felperes neve(....) felperesnek, a dr. Dienes Mária jogtanácsos által képviselt ... alperes ellen, licencdíj megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. január 22. napján kelt, 3.P.22.299/2000/66. számú ítélete ellen a felperes részéről 67., az alperes részéről 68. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatja, a kamatfizetés kezdőidőpontját 1987. június 1. napjában határozza meg, a perköltségről akként rendelkezik, hogy a felperes köteles 15 napon belül az alperesnek 2.000.000 (Kettőmillió) Ft elsőfokú részperköltséget megfizetni, a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt kereseti illetékből a felperes 600.000 (Hatszázezer) Ft-ot, az alperes 150.000 (Százötvenezer) Ft-ot köteles megfizetni az államnak külön felhívásra, egyebekben helybenhagyja.

Köteles a felperes 15 napon belül 1.000.000 (Egymillió) Ft másodfokú részperköltséget az alperesnek megfizetni.

A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési illetékekből 906.700 (Kilencszázhatvanhat-hétszáz) Ft-ot a felperes, 30.000 (Harmincezer) Ft-ot az alperes köteles az államnak külön felhívásra megfizetni.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 14.500.000 Ft tőkét és annak 1982. június 1-től a kifizetésig esedékes törvényes késedelmi kamatát, valamint 1.500.000 Ft perköltséget, továbbá külön felhívásra fizessen meg az államnak a felperes illetékfeljegyzése folytán le nem rótt 900.000 Ft kereseti illetéket. A keresetet ezt meghaladóan elutasította.

A megállapított tényállás szerint az alperesnél a vasútüzemi távválasztás kialakításának, fejlesztésének kezdeti időszakában fennálló helyzet az volt, hogy minden ... intézményben működött egy, a ... üzemi távválasztó hálózatának részét képező (egyik végközpontját alkotó) központ, amelyet a ... munkatársai

üzemeltettek egy helyi (intézményi) hálózattal együtt. Működött még egy másik külön alközponti hálózat, a Posta által üzemeltetett városi (nyilvános) hálózattal való kapcsolattartás céljára. Azoknak az alkalmazottaknak az asztalán, akik jogosak voltak a városi hívásokra is, a két hálózat, két telefonkészülékben végződött. Ennek a kettősségnek a megszüntetését a Magyar Postának a Postatörvény által biztosított monopolhelyezete akadályozta. Az alperesi igény az volt, hogy a rendszeresített alközpontok, mint a 7D-PBX egy-egy távhívó hálózat végközpontjává kerüljenek átalakításra. Ezek a központok „vegyes” funkciójú központok lettek volna; egy időben ellátták volna egy zártcélú hálózat végközponti és a városi alközponti funkcióit. Egy ilyen központ mellékállomásai tudták volna azt a szolgáltatást, hogy egy készülékről lehet az üzemi távhívó hálózat felé és a városi hálózat felé is hívást kezdeményezni.

Alperes egyes igazgatóságai közötti kézikézelésű távbeszélő hívás felváltására 1957-ben kezdte meg a teljes ... hálózatra szolgáló automatikus távválasztás kidolgozását és erre a ... (a továbbiakban: ...) kérte fel. A ... vállalta, hogy elkészíti a ... országos távbeszélő hálózatának műszaki feladattervét, és a Pécsi Igazgatóságon felállítandó központok összes áramkörének elvi dokumentációit, majd ugyanezt a már üzemben lévő és üzemben is maradó központok módosítandó szerelvényeire és kiegészítéseire vonatkozóan is. Az alperes és a ... Tanszék között 1957. december hó 24-én került megkötésre a szerződés, mely alapján a ...-nek el kellett készítenie egy térképet, amely helységenként feltünteti a ... távbeszélő hálózatában alkalmazandó központokat. A ...Tanszéke 1958. januárban elkészítette az országos vasúti hálózatra vonatkozó tervezetet, melyre az alperes szakemberei 1958. februárjában észrevételt tettek és bizonyos megoldásokra egyszerűsítéseket írtak elő.

Az 1960. november 25-én kelt szerződésmódosító levél szerint az alperes úgy döntött, hogy az igazgatóságok vidéki algóc-központjai távolsági kapcsolószerelvényeket egyelőre nem fognak kapni.

A munkába idővel az alperes saját fejlesztő részlege, valamint a .... (a továbbiakban: ...) is bekapcsolódott. A ... Tanszéke által kidolgozott gyártás dokumentációját az alperes 1963. márciusában küldte meg a ... (a továbbiakban: ...). A ... a dokumentációkból több mindent hiányolt, majd a végül elkészített dokumentáció arra vonatkozóan utalást sem tartalmazott, hogy a ... automata, üzemi távhívó hálózata helyes működéséhez a távolsági vonal kapcsolót (TVK) az algóc-központok és mellékközpontok mindegyike mellett alkalmazni kellett volna.

Az alperes 1964. február 29-én megbízta a felperest az országos távválasztás műszaki előkészítő munkáinak a budapesti igazgatóság területén történő irányítására. A felperes különböző műszaki megoldásokat alkotott meg, amelyek a ... általános célú távbeszélő hálózatához kialakított elektromechanikus (rotary) távhívó központok és az analóg (FDM) átvitel-technikai berendezések vonalcsatlakozó áramköreinek, ill. csatornaegységeinek a kidolgozására vonatkoztak. 1964-65-ben pedig részt vett abban a munkában, amelyet a ... hálózatában alkalmazandó rotary típusú központokból kialakított távhívó központ,

illetve a prototípus hálózat vizsgálatára, és az ezzel kapcsolatos üzemi tapasztalat szerzésére hozott létre az alperes.

A ... Tanszéke által adott megoldás hibái és hiányosságai miatt új kapcsolástechnika kialakítására merült fel igény, ezért az alperes a tanszék által megfogalmazott megoldástól eltérő országos távválasztási rendszert valósított meg távbeszélő hálózatának korszerűsítésére. Ezzel kapcsolatban a felperes 76 újítási javaslatot nyújtott be az alpereshez. A távválasztási rendszer kialakítása a felperes újítási javaslatai alapján került sor.

1964. július hó 9-én az alperes és a ... képviselői feljegyzésben rögzítették, hogy mennyiben pontosítják a ... vasútüzemi távválasztáshoz már korábban megrendelt részegységek megrendeléseit. A feljegyzésben megjelennek a tranzisztorizált szünetáramú trunk-ök, valamint távolsági vonalkapcsoló nélküli - határközponti pozícióban lévő - algóc-központok. A feljegyzés szerint a határközponti vagy nem-határközponti algóc-központokhoz a TVK-k szállítására nem jött létre szerződés.

A ... a berendezések gyártási dokumentációjának elkészítését és gyártását végezte, tudomásul vette, hogy a ... Tanszéke által kidolgozott berendezések helyett a felperes vezette kollektíva megoldásai kerültek a prototípusba, így a sorozatban gyártott termékekben a perbeli megoldások is megtestesültek. 1970-re befejeződött az üzemi távhívó rendszer kialakítása, az alapvetően rotary központokból álló távválasztó hálózat elkészült és a gyűjtő-góc és algóc-központokban működő 7D-PBX központokat is bővítették. Ez lett a meghatározó az alperes üzemi távközlő rendszerében.

A peres felek között a felperesi igénnyel kapcsolatban évekre visszamenő viták folytak, ennek egy részét szerződéssel, már részét peres eljárások keretében rendezték. Ilyen a jelen jogvita elbírálása szempontjából releváns előzményi perben a Fővárosi Bíróság a 3.P.20.565/1991/39. számú ítéletében hasznosítási díj megfizetésére kötelezte a jelen per alperesét. A Fővárosi Bíróság az alperes által a TVK-ban hasznosított összesen hét műszaki megoldás (egyebek mellett a jelen per szempontjából is releváns ..., ..., ..., ... lajstromszámú szabadalmak) és elbírálás alatt álló szabadalmi bejelentések ellenértékeként állapította meg a fizetendő licencdíjat.

A felperes a hasznosítási díj megfizetésére irányuló keresetében eredetileg négy, majd a keresetmódosítás folytán három szabadalma tekintetében állította, hogy azok az alperes rotary rendszerű távközlési hálózatának kiépítése során hasznosításra kerültek. Ezek a következők:

Az ...-i elsőbbségű, ... lajstromszámú „Kapcsolási elrendezés automatikus távbeszélő központhoz csatlakozó egyes kijelölt távbeszélő vonalak felkapcsolódása és/vagy távbeszélő központok közötti kijelölt összekötő vonalak összekapcsolódása esetén különleges szolgáltatás, például csillapításvezérlés kiváltására” című szabadalom.

Az ...-i elsőbbségű, ... lajstromszámú „Vonalszerelvény, főleg távbeszélő és/vagy tranzitközpontok összekapcsolásához, távbeszélő központok kialakításához; CB távbeszélő készülékek és/vagy távbeszélő központok vonalának meghosszabbításához, vagy társasüzemű távbeszélő rendszerekhez” című szabadalom.

Az ...-i elsőbbségű ... lajstromszámú „Kapcsolási elrendezés távközlő készülékek adásának, vételének, szint illesztésének és/vagy táplálásának kialakítására, főleg társasrendszerű vonalak diszpécser központok kiépítéséhez” szabadalom.

A felperes díjigényét az 51 db 7D-PBX algóc-központ tekintetében a ..., ... és ... lajstromszámú vonaláramköri szabadalmi hasznosítása kapcsán összesen 49.044.248 Ft-ban munkálta ki, amely összegben már levonásra került 700.000 Ft kifizetett újítási díj. Majd a 62/F/II. szám alatt csatolt beadványában a díjigény alapjául szolgáló összes megtakarítást 622.715.710 Ft-ban határozta meg, amelyet 912.600 Ft-tal indokolt csökkenteni. Egy algóc-központ esetében 465.710 Ft anyagköltséggel és 9,45 inflációs szorzóval számolva, 51 darab után 224.448.935 Ft megtakarítást mutatott ki. A munkadíjban jelentkező megtakarítást illetően darabonként 316.683 Ft-tal és 9,45 inflációs szorzóval számolva, 51 darab algóc-központ után 152.625.275 Ft összeget vett alapul. Az építéssel kapcsolatos megtakarítás összegét 6.961.500 Ft-ban határozta meg. A három tétel összesen 384.035.710 Ft-ot tesz ki. Az 51 darab algóc-központtal kapcsolatban, az áramköltségben, munkaerőben, járulékból megragadható költségmegtakarítás összegét összesen 238.680.000 Ft-ban adta meg. A licenrdíj számításakor 8 % díjkulcs alkalmazását látta indokoltnak.

Az STB mellékközpontok tekintetében a ... és ... lajstromszámú szabadalmak hasznosítása után 60 db alapulvételével határozta meg a hasznosítási időszakra a 47.632.703 Ft díjigényét 8 %-os díjkulcs alkalmazásával, amelyben már levonásra került 200.000 Ft újítási díj. A központi szerelés (anyagköltség, munkadíj, építési költség) tételeiben jelentkező megtakarítást (9,45, illetve 5,50) inflációs szorzókkal számolva 368.408.794 Ft-ban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indoklásában rögzítette, hogy a hasznosítás idejére tekintettel a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1969. évi II. törvény (Szt.) rendelkezéseit kell alkalmazni, s mivel a hasznosítás a felperes engedélyével történt, a jogvita tárgyát nem bitorlás, hanem szabadalomhasznosítási díj képezi.

Részletesen kitért az alperesnek a felperes díjazását kizáró körülményekre vonatkozó védekezéseiben előadott érveire.

A per adatai alapján megállapította, hogy az alperes a felperes a perbeli ..., ... és ... szabadalmat hasznosította. Rögzítette, hogy bizonyítást folytatott le abban a körben, hogy az alperes hány algóc-, illetve mellékközpontban valósította meg a perbeli szabadalmakat.

Ismertette, hogy a perben kirendelt ... eseti szakértő a rendelkezésre álló iratokból és adatokból, különösen a rotary központok kiváltását előkészítő rekonstrukciós előterjesztés alapadatait tartalmazó, az alperes Távközlési Szolgáltatási Osztálya által megadott táblázat alapján megállapította, hogy az alperes távbeszélő hálózatában az 1970-1990 közötti időszakban 13 darab gyűjtő-gócközpont távolsági vonalkapcsolóval, 51 darab algóc-központ, illetve 81 darab mellékközpont üzemelt. A szakvélemény szerint az algóc-központok 1 darab (Hidasnémeti) kivételével 7D-PBX típusúak, a mellékközpontok általában STB 2- 55, STB 3-55 és ST 7055 típusúak, de három helyen (Tiszalök, Karcag, Biharkeresztes) CA 42, ugyancsak három helyen (Ludas, Mezőkövesd, Mezőkeresztes) RA 24, míg négy helyen (Járműjavító, Pápa, Fényeslitke, Eperjeske) 7D- PBX típusúak.

A felperes hasznosítási díjigényét illetően kifejtette, hogy az engedéllyel történő hasznosítás esetén a felperes, mint szabadalmas szerződés nélkül is követelheti a hasznosítási díjat az Szt. 11. és 17. §-ai alapján. A díj megfizetésére az alperes a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése értelmében a jogalap nélküli gazdagodás szabálya szerint köteles, figyelembe véve a Ptk. 201. §-ának a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségét előíró rendelkezéseit is.

Az indokolás szerint a hasznosítási díj mértékét általánosságban a találmánynak, mint szellemi alkotásnak a műszaki-szellemi színvonalához, a találmány felhasználása során az alperesnél jelentkező hasznos eredmény meghatározott részéhez igazodva kell meghatározni. A műszaki-szellemi színvonalat a találmány megalkotásakor fennálló körülmények alapján kell értékelni. Az alperesnél jelentkező haszonnak csak az a része vehető figyelembe, amely a díjigény alapjául szolgáló találmány hasznosításából ered. Ha a szabadalmi oltalom a kérdéses terméknek csak egy részét érinti, a díjazás is csak erre a részre vonatkozhat. Ennek mérlegelésénél meg kell határozni az ún. fedési hányadot, a találmányok részesedési arányát a hasznos eredmény keletkezésében.

Ennek kapcsán az elsőfokú bíróság a következőket vette figyelembe:

A szakértő többször kifejtette és megindokolta, hogy a ... távválasztó rendszerének teljes szabadalmi lefedettségét a per tárgyát képező szabadalmak nem biztosítják.

A felperesi érveléssel szemben a szakértő a véleményében a ... lajstromszámú szabadalom kapcsán rögzítette, hogy az azért nem fedli le a teljes TVK, algóc-központi 7D-PBX, és mellékközponti STB vagy 7055 központokat, mert az alapszolgáltatásra (csillapításvezérlés nélküli kapcsolásra) nem ad megoldásokat. Ebben meghatározó szerepe van a központokban meglévő regisztereknek, transzlátoroknak a kapcsológép fokozatoknak, ill. az ezeket beállító vezérlő áramköröknek. Felperes számos újítása, kiemelten az STB 7055 típusú központok távhívással kapcsolatos átalakítása éppen a regiszterek módosítására, kiegészítésére irányult. Ezekre a találmányokra azonban nem sikerült szabadalmat szerezni.

Felperesi észrevételre a szakértő megismételte, hogy a vizsgált szabadalmak nem biztosítanak oltalmat sem a TVK, sem az algóc- és mellékközpontok kapcsoló fokozataiban alkalmazott kapcsológépekre, a mechanikai konstrukciókra, a

központokban alkalmazott regiszterek, transzlátorok áramköreire, a kapcsoló gépek vezérlésére vonatkozó eljárásokra, a hálózatban alkalmazott jelzésrendszerre, mint eljárásra.

A szakértő nem látta elfogadhatónak a felperes azon állítását, hogy az egész rendszerre kiterjedne a szabadalmi védelem. Megállapítása szerint a perbeli három szabadalomnak az aránya az egész rendszernek 20 %-át teszi ki, ennek 50 %-ára vonatkozik a ... lajstromszámú szabadalom, míg a perben hivatkozott másik három (... , ... , ... lajstromszámú) szabadalom a 20 % 50 %-ának az 1/3 - 1/3-át teszi ki.

Leszögezte az indokolás, hogy a licencdíj összegének meghatározásakor a találmány hasznosításából származó vállalati hasznos eredményből kell indulni. A perbeli esetben egy, az alperes saját céljára beruházott távközlési infrastruktúrában valósult meg a szabadalmak hasznosítása, ezért az azzal elérhető hasznos eredmény a beruházási megtakarításokkal, az üzemeltetési költségek arányosításával és a munkaerő (élőmunka) megtakarítással jellemezhető.

A hasznos eredményt, ill. a hasznosításra visszavezethető megtakarítást illetően az elsőfokú bíróság kulcskérdésnek tekintette, hogy miként ragadható meg a kiindulási alap.

Ismertette, hogy a felperes szerint az összehasonlítás során abból kell kiindulni, hogy a ... Tanszék által megfogalmazott rendszerben minden egyes helyi központ mellé kellett volna egy négyhuzalos tranzit fokozat. Álláspontjának alátámasztására a ... évkönyvére hivatkozott és arra is, hogy a ... Tanszék által kidolgozott rendszer a négyhuzalos tranzit fokozatok nélkül nem is működött volna. Erre reagálva a szakértő megállapította, hogy ez a felperesi észrevétel megalapozott, ez olyan hiba, amelynek a ... Tanszék rendszerében történő kijavítása indokolt és szükségszerű is lett volna, de ez a körülmény nem indokolja és nem is bizonyítja, hogy a négyhuzalos tranzitfokozat általánosan tervbe lett volna véve. Az alperes szerződésmódosítás keretében közölte a ... Tanszékkal, hogy az általános célú vasútüzemi távhívó hálózatban csak igazgatási székhelyeken legyen 4-huzalos tranzitközpont. Ezzel látta az elsőfokú bíróság egybecsengőnek, hogy az alperes által 1958. január 1-én kiadott T.2. Távközlési berendezések tervezése és szerelése című utasítást is. Ennek az egyik direktívája kimondja, hogy az „algóc-központokat egymással valamint a végközpontokkal és alközpontokkal összekötő áramköröket a kapcsoló berendezések egyszerűbbé tétele érdekében kéthuzaloson kell kiépíteni”. Egy másik előírás szerint pedig a többközpontos helyi hálózatok esetén „távolsági szolgáltatásra csak egyetlen központot kell kialakítani”.

Az elsőfokú bíróság ezek az adatok alapján elfogadta a szakértő álláspontját. E szerint nincs bizonyítva az alperes azon beruházási terve, vagy szándéka, hogy a ... Tanszék fejlesztés eredményeként létrejött TVK-ból minden algóc- és melléközponthoz 1-1 darabot megvásárolni szándékozott. A perben nem nyert bizonyítást, hogy a budapesti helyi hálózat 5 darab - egyébként az 1930-as évek óta gyártott - 7D-PBX központjai mellé a ... valaha is tervezett volna TVK-kat, tehát

ezeknél nem volt mit elhagyni, miként az sem, hogy azon algóc-központoknál, melyekhez a 7D-PBX-ekből kialakított tranzitközpontok relatív fogyatékosága miatt TVK-t kellett telepíteni, jelentkezik a TVK-k elmaradásából megtakarítás. Felsorolta még, hogy az „Igazgatóság Budapest vidéke” Győr, Székesfehérvár, Pusztaszabolcs, Szolnok algóc-központjainál, valamint a vidéki igazgatóságok igazgatósági székhelyein helyi központként üzemelő 7D-PBX központjaival kapcsolatban, továbbá az „Igazgatóság Pécs” Sárbogárd helyi algóc-központjával kapcsolatban sem jelentkezett megtakarítás. Ennek alapján a szakértő megállapította, hogy a megtakarítás az így fennmaradó 38 algóc-központtal kapcsolatban jelentkezett, melyek közül a 7 db (Igazgatóság Pécs központja) kivételével az egyik (186.163) szabadalom esetén 19 év 8 hónapos, a többi 31 algóc-központnál 20 éves hasznosítási időszak állapítható meg.

Utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy a perben a szakértő a korábbi perek anyagait is figyelembe véve, értékelhető számlák hiányában, a jelenlegi üggyel kapcsolatban készült legrégebbi kalkulációt alkalmazva végezte el a megtakarás számítását az alábbiak szerint:

alapszerelvény megtakarítása algóconként 379.400 Ft/algóc,  
alapszerelvény 38 darab algócra 14.417.200 Ft,  
szerelési költség megtakarítás (az előző 70 %-a) 9.803.696 Ft,  
épület megtakarítás 38 algócra 1.184.287 Ft,  
villamos energia megtakarítás ellenértéke összesen 50.006.000 Ft,  
bérköltség és járulékainak megtakarítása összesen 126.616.000 Ft.  
Így az összes megtakarítás az oltalmi időszakra 38 algócra 202.027.183 Ft

Az elsőfokú bíróság elfogadta a szakértőnek a mellékközpontokkal kapcsolatban tett megállításait és kalkulációját.

A tényállásban ismertetettek szerint a mellékközpontok valójában beválasztással rendelkező alközpontok. Az STB és 7055 típusú központok tipikus ... konfigurációkban is rendelkeztek ún. kettős indítási lehetőséggel; azaz két fővonali irány került kialakításra. Egyikkel a postai hálózat felé, a másikkal az alperes legközelebbi gyűjtő-, vagy algóc-központi funkciót ellátó D-PBX központját lehetett felhívni. A mellékközponti előfizető ekkor jutott a híváskezdeményezés lehetőségéhez. A mellékközpontok tehát nem képezték a távhívó hálózat integráns részét. Az eredeti ... megoldás a beválasztáshoz egy 50 Hz-es jelzésátvitellel működő „tie-line” áramkört dolgozott ki, amelyek egy közös, szekrénybe építve maximum 2 darab regiszterrel gondoskodtak a 7D-PBX központ által kiadott hívószámok alapján a bejövő hívásokat a hívott mellékalomáshoz vezérelni. Felperes perbeli találmányai ezt a tie-line szekrényt tették feleslegessé ott, ahol ezek még nem voltak telepítve. Az ezek után kalkulálható megtakarítás a tie-line szekrények elmaradásából és a szünet-munkaáramú vonalcsatlakozókból adódik.

A szakértő megállapította, hogy 81 darab mellékközpont közül az összesen 6 darab (CA és RA típus) korszerűsítésére nem került sor egészen a megszüntetésükig, így a korszerűsítés szempontjából maximum 75 darab mellékközpont jöhet szóba. Az

ezek után kalkulálható alapszerelvény megtakarítást mellékközpontonként 65.000.- forintban adta meg.

Ennek alapján számolva a szakértői becslés a következő volt:

alapszerelvény 75 darab mellékközpont 4.875.000 Ft,

szereleési költség megtakarítás 3.315.000 Ft,

villamos energia megtakarítás ellenértéke 9.000.000 Ft,

fajlagos átlagos bérköltség 5.000 Ft/hó

fajlagos átlagos bérköltség járulék 2.000 Ft/hó

Így az összes megtakarítás 75 db mellékközpont 18.090.000 Ft.

Az elsőfokú bíróság jelezte, hogy ezek az adatok, amint a felperesé is - könyvelési dokumentációk és számlák hiányában - becsült adatok, a perben rendelkezésre álló adatok alapján egzakt számítás nem is végezhető el. A kiindulási pont ilyen fiktív jellegéből eredően nem látta indokoltnak az árnövekedéssel, illetőleg inflációs rátával való korrekciót.

A két fajta központra számított megtakarítás 220.117.187 Ft összegét csökkentette a módosított kereseti kérelemben már nem szereplő ... lajstromszámú szabadalom hasznosításával kapcsolatos résszel, az 50 %-nak 1/3-val, azaz 36.686.164 Ft-tal, ami így 183.431.023 Ft-ot tett ki.

A díjkulcs meghatározásakor abból indult ki, hogy a szakértő átlagosnak jelölte meg a per tárgyát képező szabadalmak szellemi-műszaki színvonalát és időtállóságát. Ezt a megállapítást az elsőfokú bíróság azzal látta alátámasztottnak, hogy az érintett berendezések egy része - a gyors technikai fejlődés eredményeként - már a szabadalmi oltalmi időszak alatt kiváltásra kerültek. Utalt a szakértő megállapítására, miszerint a perbeli találmányoknak a műszaki színvonala, azok szabadalmi bejelentését megelőző hasznosítása időpontjában volt magasabb, ami a szabadalmaztatás időpontjára már nem igaz. Mivel a perben nem merült fel adat arra, hogy a szabadalmak színvonalát illető megállapításon túlmutató egyéb, a díjkulcs szempontjából értékelendő körülmény lenne, ezért az elsőfokú bíróság 8,5 %-os díjkulcs alkalmazását látta indokoltnak. A licencdíj összegét így (183.431.023 Ft x 8,5 %) 15.591.637 Ft-ban állapította meg, amelyből levonta a felperesnek korábban kifizetett összesen 900.000 Ft újírtási díjat, így kerekítéssel 14.500.000 Ft-ban határozta meg az alperes által fizetendő licencdíjat.

A kamatfizetést illetően a perbeli három szabadalommal kapcsolatos díjfizetés esedékességét vette figyelembe, amely megközelítőleg 1972. májusától - 2002. májusáig terjedő időszakot érint, erre tekintettel a kamatfizetés kezdőidőpontját középarányosan határozta meg.

A perköltségről a Pp. 81. §-ának (1) és (2) bekezdéseire hivatkozással rendelkezett. A perköltség összegének meghatározásakor értékelte, hogy a felperes igénye, még akkor is eltúlzott volt, ha a licencdíj összege mérlegeléssel lett megállapítva, továbbá a felperes a know-how díj megfizetése, illetve az egyik szabadalommal kapcsolatos díjigénye a tekintetében elállt, ebben a körben a pert megszüntette, az

alperesnek pedig perköltség igénye volt. Rögzítette, hogy a felek megállapodást nem csatoltak. A költségek megállapításánál értékelte azt is, hogy a peres felek többször indokolatlanul módosították a nyilatkozataikat, ami a per elhúzódását eredményezte, illetőleg a szakértő ismételt meghallgatását tette szükségessé. Az alperes többször önmagának is ellentmondó nyilatkozataival megnehezítette a bizonyítás lefolytatását.

Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezett.

Az alperes fellebbezésében az ítélet szerinti marasztalási összeg 615.518 Ft-tal történő leszállítását, a kamatfizetés kezdő időpontjának 1989. december 1-jében való meghatározását és a perköltség viselésének megváltoztatását kérte.

A fellebbezési érvelés szerint az elsőfokú bíróság azzal, hogy a felperes által 8 %-ban meghatározott díjkulccsal szemben 8,5 %-ban határozza meg a licencia díj mértékét, a Pp. 215. §-ában meghatározott kérelemhez kötöttség szabályát megsértve túlterjeszkedett a kereseti kérelmen. Az ítéletben megjelölt beruházási megtakarítást alapul véve, a felperes által megjelölt 8 %-os díjjal és a levonásokat alkalmazva számítása szerint az általa nem vitatott tőkeösszeg 13.884.482 Ft.

Előadta, hogy az ítéletben a licencia díjak esedékessége szempontjából figyelembe vett releváns időszak, 1972. májusa és 2002. májusa közötti időintervallum tekintetében 1982. június 1-től került megállapításra a középátlagos kamatfizetés kezdő időpontja. Álláspontja szerint az ítélet meghozataláig terjedő 35 éves időszak figyelembe vételével a kamatfizetés kezdő időpontja 1989. december 1. napja.

A perköltség viselésére vonatkozó rendelkezést a Pp. 81. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel akként kérte megváltoztatni, hogy a felek perveszteségének-pernyertességének közel azonos arányára tekintettel mindkét fél viselje a saját költségét. A felperes által előlegezett szakértői díjak felének viselését nem vitatta. Előadta, hogy a felperes többször módosított kereseti kérelmében a négy szabadalom után követelt összeghez képest (96.676.951 Ft), még úgy is, hogy egy szabadalom tekintetében keresetétől elállt, jóval kisebb marasztalási összeg került megállapításra.

Sérelmezte a perköltségviselésre vonatkozó indoklásnak azt a megállapítását, hogy sokszor önmagának is ellentmondó nyilatkozataival megnehezítette a bizonyítási eljárás lefolytatását. Azt hangsúlyozta, hogy a felperes nyújtott be újabb és újabb műszaki dokumentációt, elsősorban ez tette szükségessé a kiegészítő szakvélemények elkészítését. Nyilatkozataiban a felperesi előadásokra reagált. Szerinte az eltelt hosszú idő nehezítette meg a bizonyítási eljárást.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a megítélt hasznosítási díjon felül az alperest további 82.177.000 Ft és ennek 1982. június 1-től járó törvényes kamata megfizetésére kötelezését kérte.

A perben csatolt dokumentumokra hivatkozva vitatta a szakértőnek az elsőfokú bíróság által elfogadott megállapításait.

Így az algóc-központókkal kapcsolatos megtakarítás számítás tekintetében nem értett egyet azzal, hogy az 1964. július hó 9-i feljegyzés szerint a határközponti vagy nem-határközponti algóc-központokhoz a TVK-k szállítására nem jött létre szerződés. Nem értett egyet azzal, hogy a TVK központok elhagyásában jelentkező megtakarítás 51 helyett csak 38 algóc-központtal kapcsolatban jelentkezett, és ahol TVK épült, ott nincs szükség algóc-központokra, továbbá nem nyert bizonyítást, hogy a budapesti helyi hálózat 5 darab 7D-PBX központjai mellé az alperes valaha is tervezett volna TVK-kat, így ezeknél nem volt mit elhagyni, és az sem bizonyított, hogy azon algóc-központoknál, melyekhez a 7D-PBX-ekből kialakított tranzitközpontok relatív fogyatékosága miatt TVK-t kellett telepíteni, jelentkezik a TVK-k elmaradásából megtakarítás.

A mellékközpontokkal kapcsolatban sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a megtakarítást a tie-line szekrények elmaradását és a szünet-munkaáramú vonalcsatlakozók becsült árkülönbözetét figyelembe véve állapította meg. Vitatta, hogy a mellékközpontok valójában beválasztással rendelkező alközpontok, illetőleg a ... megoldás beválasztás révén működik, továbbá a mellékközpontok nem képezték a távhívó hálózat integráns részét.

Helytelennek tartotta, hogy a szakértő nem az elhagyott ... rendszer és az ő megoldása közötti megtakarítást számolta ki, hanem az ő tie-line szünetáramú megoldását az ő végleges beválasztásos szünetáramú megoldásával hasonlította össze. Álláspontja szerint a BME rendszerében a mellékközponti ... TVK és az ő vonaláramkörü megoldása közti árkülönbőség adja a megtakarítás összegét.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem látta indokoltnak az árnövekedéssel, illetőleg az inflációs rátával való korrekciót. Nem fogadta el a szakértőnek az erre adott magyarázatát. Hangsúlyozta, hogy a megtakarítás szempontjából lényegtelen, hogy az áremelkedés miért következett be, magát az áremelkedés tényét kell figyelembe venni. Érvelt azzal is, hogy a TVK-perben már bizonyítást nyert tények (áremelkedés, munkaerő megtakarítás) jelen perben való ismételt bizonyítása szükségtelen.

Az ítéletnek a perbeli szabadalmakkal a távközlési rendszer lefedettségére vonatkozó megállapítását vitatva azt hangsúlyozta a felperes, hogy a jelen per nem rendszertechnikai per, így a szabadalmak eredményességét nem a teljes távválasztó rendszerre kell vetíteni, hanem csak az algócok és mellékközpontok területére. Mivel a ... és ... lajstromszámú szabadalom hiánya esetén az alperes kénytelen lett volna megépíteni a ... rendszerét az algóc- és mellékközpontok területén egyaránt, a két szabadalom 95 %-ban lefedi a kiváltott ... TVK-t. A ... lajstromszámú szabadalom pedig csak a szolgáltatásokat bővíti az algócok esetében.

Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a díjkulcs meghatározásakor a szabadalmak szellemi-műszaki színvonalának átlagos időtállóságából indult ki. Előadása szerint a megoldás az 1970-es évek szintjén ítélt meg, ő kiemelkedőt alkotott. Az alperesen kívül a Magyar Villamos Művek is felhasználta távbeszélő hálózatának automatizálására.

Szerinte a szakértő az alperes irányába elkötelezett volt, nem ismeri a ... gyártású rotary rendszerű 7D-PBX és STB központokat. Sérelmezte, hogy nem hívott össze szakmai egyeztető tárgyalásokat, a beadványokra közvetlenül nem reagált, továbbá nem volt feladata annak részletezése, hogy ő mire nem kapott szabadalmat.

Újabb beadványában összefoglalta, hogy a szakértői, illetve az ő megtakarítás számítása közötti különbségek alapvetően a következők: a szakértő nem alkalmazta az 1970-es években beállt 9,45-szörös áremelkedést, 51 db algóc-központ helyett csak 38 algóc-központnál számolt ... megoldáshoz viszonyított megtakarítást, valamint a mellékközpontnál nem a ... TVK, hanem ahhoz nem illeszthető tie-line berendezés elhagyásával számolta a megtakarítást.

Csatolta ... szakértő véleményét, amelyben a szakértő a felperestől kapott megbízás alapján a per műszaki-gazdasági adatainak átvizsgálása után a felperes által feltett kérdéseket válaszolta meg.

A felperes a másodfokú tárgyaláson az ítéletben alapul vett kereseti követelésének összezszerűségét illetően előadta, hogy a 97.577.000 Ft-ban kimunkált díjigénye az 51 darab algóc-központra 622.715.710 Ft, a 60 darab mellékközpontra 368.408.794 Ft megtakarítás összegének a 8 %-ából adódik. Ezt az összeget a 60 darab mellékközpont tekintetében nem kívánja átszámítani. Előadta, hogy mivel a perbeli távválasztási rendszer korszerűsítése az alperes saját beruházása alapján valósult meg, a megtakarítások számítását számlákkal nem lehetett alátámasztani, maga is kalkuláció eredményeként, becsült adatokat vett alapul.

Azt az állítását, hogy az alperes a budapesti helyi hálózat tekintetében valamennyi 7D-PBX központ mellé tervezett TVK-t, a ... évkönyvvel látta bizonyítottnak. Győr, Székesfehérvár, Pusztaszabolcs, Szolnok és Sárbogárd algóc-központjai tekintetében előadása szerint az alperes rendelkezik bizonyítékkal arra, hogy a TVK beszerelésre került, ő az alperesnél akkor fennálló munkaviszonya alapján erről csupán tudomással bír.

Hangsúlyozta, hogy ő sem az egész rendszer, hanem a rendszernek csak a vonalcsatlakozásaihoz képest állítja, hogy a perbeli szabadalmi annak 95 %-át fedik le. Nem vitatta az alperesi ellenkérelemben hivatkozott szakértői megállapítást, miszerint az ott felsorolt megoldásokra nem szerzett szabadalmat, de állította, hogy ezek az egész rendszerre vonatkoztak és nem a vonalcsatlakozás körébe estek.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében vitatva az alperes álláspontját, e tekintetben az ítélet helyes indokaira hivatkozott.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében vitatta a felperesnek a szakértő elfogultságára vonatkozó előadását, azt hangsúlyozta, hogy a szakértő személyét előzetesen felperes is elfogadta.

Cáfolta a felperesnek azt az állítását, hogy a perben kirendelt szakértő nem válaszolt a rendszertехnikai, nem-rendszertехnikai per, vagy szabadalmak, ill. csak újítási szintű mérnöki szellemi alkotások kérdések eldöntéséhez pótlólag beadott észrevételeire, állításait pedig kellően alátámasztotta.

Hangsúlyozta, hogy a szabadalmak hasznosítását, a védett áramkörök alkalmazási helyeit, és számát a felperesnek kellett volna bizonyítani. Az algóc-központokkal kapcsolatos megtakarítás számítására vonatkozó fellebbezési előadást az alperes úgy foglalta össze, hogy a felperes által felsorolt momentumok azt lennének hivatottak bizonyítani, hogy a ... a ...-tól megrendelte mind az 51 db algóc-központhoz a négyhuzalos TVK-t. Az alperes kiemelte, hogy a felperes annak ellenére, hogy a szakvéleményekhez számos észrevételt és iratot csatolt, nem tudta cáfolni azt a szakértői megállapítást, hogy akár 1964 július 9-ig, akár ez után a ... az összes algóc- és mellék-központhoz a négyhuzalos TVK-t megrendelte volna.

Jelezte, hogy a felperes fellebbezésében ezen felül olyan kérdéseket érint, melyekre vagy nem nyert szabadalmat, vagy olyan, a távhívó hálózattal összefüggő kérdések, melyek saját nyilatkozatai alapján sem képezik ezen per tárgyát.

A mellékközpontokkal kapcsolatos megtakarítás számítását vitató fellebbezési érvelésre akként nyilatkozott, hogy a felperes elismeri, hogy a szabadalmi és a szabadalmat nem nyert újításai alapján átalakított, a ... által gyártott eredeti tie-line szekrénnel kiegészített, továbbá az újításai alapján átalakított, (... által gyártott eredeti) tie-line szekrénnel kiegészített berendezésekkel bővítve, vegyesen működtek mellékközpontok a ... távhívó hálózatában. Továbbá 6 db (nem rotary típus) minden újítás és kiegészítés, átalakítás nélkül működött. Ehhez kalkulálható, számszerűsíthető bizonyítékokat felperes nem adott át a per során.

Kiemelte, hogy a felperes - állítva, hogy mellékközpontként egy TVK-t spórolt meg a ... - a ... TVK-kal kapcsolatban („egy lépésben” történő) kiváltásról beszél, holott ezekből még rendeltetést sem adott fel a ...

Előadta, hogy az árnövekedésekkel arányos megtakarítások 9,45-szörös növekedését a szakértő logikailag nem tartotta elfogadhatónak. Az ugyanis, hogy 1973-80-ban voltak áremelések, még nem bizonyítja, hogy ez az alperesnél megtakarítást eredményezett volna már 1968-ban is.

Az alperes kérte a felperes másodfokú eljárásban csatolt szakértői véleményének figyelmen kívül hagyását a Pp. 235. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel.

A felperes fellebbezése nem alapos, az alperes fellebbezése részben volt eredményes.

Az elsőfokú bíróság az ügy elbírálása szempontjából lényeges tényállást a Pp. 206. §-a (1) bekezdésének megfelelően helyesen állapította meg. Helytálló az erre alapított jogi indokolása és érdemi döntése.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntését a fellebbezés keretei között bírálta felül. Fellebbezéssel volt támadott az ítéletben megítélt összegből a 13.884.482 Ft-ot meghaladó, az 615.518 Ft, valamint a kamatfizetés kezdő időpontjára és a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezés, továbbá a meghaladó kereseti igényt elutasító döntés.

A másodfokú bíróság nem látott okot a felperes fellebbezése folytán a megítélt marasztalási összeg felemelésére. Legelőször le kell szögezni, hogy a másodfokú eljárásban már nem volt vitatott, hogy az alperes a felperes három perbeli szabadalmát hasznosította és a felperes engedélyével történt hasznosítás ellenértékéként a felperes alappal támaszt díjigényt az alperessel szemben.

Az elsőfokú bíróság 14.500.000 Ft erejéig tekintette jogosnak a felperesi követelést, és a másodfokú bíróság szerint is alaptalan az ezt meghaladó díjigény.

A felperesi fellebbezésben felhozott érvek egy része az ítéleti tényállásban tett megállapításokra vonatkozott, más része az érdemi döntés indokolásához kapcsolódott. A másodfokú eljárásban csatolt mérnök-szakértői vélemény lényegében a felperes fellebbezésében előadott műszaki érvek részletesebb kifejtését tartalmazta, amellyel a felperes a perben kirendelt szakértőétől eltérő saját szakmai álláspontját az elsőfokú eljárásban is előadott érvelését kívánta alátámasztani ily módon, a magánszakértői vélemény a felperes előadásaként figyelembe vehető volt, és mint ilyen nem esett a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglalt, a másodfokú eljárásban előterjeszthető új tény, új bizonyíték tekintetében fennálló korlátozó rendelkezés alá.

Mindaz, amit a felperes a fellebbezésében a tényállást érintően előadott a perben kirendelt szakértő műszaki szakkérdésben tett megállapításaival szemben megfogalmazott szakmai vitára vezethetők vissza. Ezek nagy része a perbeli jogvita eldöntése szempontjából nem releváns műszaki szakkérdéseket érinti. A felperes fellebbezésében hangsúlyozta, hogy annak indokait a perben készült első, 2005. február 4-i szakvéleményére (23. sorsz. irat) adott 2005. július 5-i keltű beadványára (35. sorsz. irat) alapítja.

A szakértő a felperesnek a hivatkozott beadványában - ezen felül a 2005. szeptember 30-án és 2005. november 9-én kelt további beadványaiban - megfogalmazott észrevételeit részletesen megválaszolta a 2005. október 26-i keltű kiegészítő szakvéleményében (40. sorsz. irat). Majd a szakértő a felperes további

észrevételeire a 2005. december 5-én kelt szakvéleményében válaszolt (45. sorsz. irat). Ezt követően a felperes által csatolt újabb dokumentumokra tekintettel 2006. május 17-én összefoglaló szakvéleményt készített (56. sorsz. irat). A felperes utolsó pontosított kereseti kérelme (62/F/II. alatt csatolt számítás) alapján 2007. január 17-én a szakértő véleményét kiegészítette (64. sorsz. irat) és azt követően az elsőfokú tárgyaláson is nyilatkozott (66. sorsz. jegyzőkönyv). Az elsőfokú eljárás során több alkalommal került még sor a szakértő szóbeli meghallgatására.

Mindezek előrebocsátása után a másodfokú bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság a perben kirendelt szakértő többször is kiegészített véleményét a per adatainak okszerű mérlegelésével helyesen fogadta el ítékezésének alapjául.

A felperesi fellebbezés érdemi döntést érintő műszaki kifogásai lényegileg a díj alapjául szolgáló megtakarítás számításánál figyelembe vett algóc-központok darabszámát, a mellékközpontok esetében a műszaki viszonyítási pontot és a 9,45-szörös áremelkedés alkalmazásának mellőzését sérelmezték.

A korszerűsítéssel érintett mellékközpontokkal kapcsolatos megtakarítás számítása során - a szakértői vélemény alapján - az elsőfokú bíróság a tie-line szekrények elmaradását és a szünet-munkaáramú vonalcsatlakozók becsült árkülönbségét vette figyelembe. A felperes álláspontja szerint a ... megoldásban a tie-line nem beválasztás, hanem trunk kapcsolat elvén működött, s mivel a ... 50 Hz-es tie-line vonaláramköre nem volt felhasználható a ... tanszék által kidolgozott megoldásnál, így az nem is jöhet szóba a megtakarításnál, ezért a megtakarítás összegét a ... rendszerben a mellékközponti... TVK és az ő vonaláramköri megoldása közötti ár különbsége adja. Tévesnek tartotta az ő tie-line szünetáramú megoldása és az ő végleges beválasztásos szünetáramú megoldása közötti megtakarítás számítását. A felperesnek az itt megfogalmazott észrevételére a szakértő több ízben is kitért a szakvéleményeiben (23. sorsz. irat 19. old., 40. sorsz. irat 5. old.) és meggyőző indokát adta az adott kérdésben fenntartott álláspontjának. Ezért az elsőfokú bíróság megalapozottan fogadta el a szakértő mellékközpontokkal kapcsolatban tett állításait és kalkulációját.

A megtakarítás számításánál figyelembe vehető algóc-központok darabszámát illetően az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte a felperes terhét, hogy nem tett eleget a bizonyítási kötelezettségének.

A perben a Pp. 164. §-ának (1) bekezdésében foglalt főszabály szerint a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az alperes a ... Tanszéke által kidolgozott fejlesztés eredményeként létrejött TVK-ból egy-egy darabot szándékozott megvásárolni minden algóc- és mellékközponthoz. A felperes - fellebbezésében is fenntartott - érvelése szerint ennek bizonyítékát a ... 1961. évi évkönyvében megjelent közlemény jelenti. A másodfokú tárgyaláson egyes algóc-központok tekintetében, ahol a szakértő szerint nem került sor TVK szerelésére, az alperesnél fennállt munkaviszonya alapján szerzett információira is hivatkozott. Ehhez képest a

szakértő az alapszakvéleményben tett megállapítását, miszerint az 51 darab algóc-központból csak 38-nál lett megtakarítva TVK, dokumentumokkal kellőképpen alátámasztotta és megindokolta. A felperes tudomása és a ... évkönyvben megjelent publikáció nem alkalmas bizonyíték annak a felperesi állításnak az igazolására, hogy az alperes minden algóc-központhoz tervezett TVK-t. A szakértő több ízben kifejtette, hogy a szóban forgó tanulmányból ez nem következik. A tanulmány maximum azt a következtetést engedi meg, hogy jobb lett volna a ... üzemi távhívó hálózata, ha minden központ mellé kerül egy TVK, de nem engedhető meg az a következtetés, hogy az alapvető működésnek ez a szükséges feltétele (23. sorsz. irat 7-8. old., 10. old., 40. sorsz. irat 6-7. old.). Emellett a szakértő az un. TVK-perben eljár - és a felperes által elfogadott, a jelen perben is többször hivatkozott - ... szakértő véleményére is utalt, aki ugyancsak 38 darab algóc-központtal számolt (40. sorsz. irat 6. old.). Ezzel szemben a felperes nem bizonyította, hogy a további 13 darab algóc-központban is telepítésre került a TVK.

A felperesi díjigény számításának meghatározásánál azt kellett figyelembe venni, hogy milyen műszaki berendezésekben valósult meg a perbeli szabadalmak hasznosítása és abból az alperes számára milyen mértékű megtakarítás származott. Ennek kulcskérdése a kiindulási alap. Amint arra a szakértő is rámutatott, azt a kérdést kellett megválaszolni, hogy a perbeli szabadalmakban megtestesülő megoldások nélkül mit kellett volna инвестálni a megvalósult hálózattal azonos vagy jobb hálózat létrehozásához (56. sorsz. irat 3. old.). A felperes és a perben kirendelt szakértő között az egyik alapvető szakmai vélemény különbség ennek a kiindulási alapnak a meghatározásában volt. A felperes a ... évkönyvben megjelent, a ... rendszerét bemutató publikációt vette alapul, míg a perben kirendelt szakértő abból indult ki, hogy az alperes a szerződésmódosítással és szakembereinek észrevételei nyomán egy, a ... Tanszéke által kidolgozotthoz képest egyszerűbb, olcsóbb megoldást valósított meg.

A felperes a perben mindvégig azt hangsúlyozta, hogy a TVK-perben ... szakértő véleményében szereplő adatokat tudja csak elfogadni, utalva arra, hogy az ott érvényesített hasznosítási díjban a jelen perbeli szabadalmakkal érintett algóci és mellékközponti megtakarítások nem lettek elszámolva. A perben kirendelt ... szakértő rámutatott arra, hogy a hivatkozott szakvéleménynek a kiindulási adatai - amelyekre vonatkozó dokumentáció nem lelhető fel az iratok között - a ... által fejlesztett, de valójában terméké soha nem vált távhívó berendezések tervezett beruházási költségei, illetőleg a felperes újításai révén megvalósult berendezések tényleges költségei közötti különbséget jelentik. A TVK-perben ... a megtakarítások kalkulációjánál a távválasztással kapcsolatban azt vette alapul, hogy a felperes abban a perben érvényesített szabadalmi lefedik a teljes ... üzemi távválasztó rendszert. A jelen perbeli szabadalmak pedig nem rendszer szabadalmak, csupán áramköri szabadalom hasznosítási díj alapjának meghatározásáról van szó (56. sorsz. irat 6. old., 64. sorsz. irat 4. old.).

Könyvelési dokumentációk és számlák hiányában a felperesi és a szakértői számítás is becsült adatokon, kalkulációkon alapul. A szakértő a jelenlegi üggyel

kapcsolatban készült legrégebbi kalkulációt látta célszerűnek alkalmazni. A peres felek között a 3.P.27.844/1979. szám alatt folyamatban volt újítási perben ... szakértő által kiszámított fajlagos adatokkal végezte számítását (23. sorsz. irat 9. sz. melléklete). A korábbi perből származó alapadatokkal és szakértői becsléssel kalkulált megtakarítások számítását az elsőfokú bíróság okszerű mérlegeléssel fogadta el. E tekintetben nem volt jelentősége annak, hogy a felperes 60 darab mellékközpont tekintetében végezte a számításait a szakértő által alapul vett 75 darab mellékközponttal szemben, mert nem jelenti Pp. 215. §-ában foglalt kereseti kérelmen való túlterjeszkedést a hasznosítás díj megfizetése iránt folyamatban levő perben a felperes által megjelölt összecszerűségi igényen belül a számítási módban való eltérés.

A másodfokú bíróság ezen felül utal arra, hogy a perben kirendelt szakértő jelezte, hogy a felperes utolsó pontosított keresetének összecszerű kimunkálásában a szabadalmak számának csökkentésével nem csökkentette a követelt díjat, és a felperes mellékközponttal kapcsolatos számításai féloldalasak, a megtakarítások szorzói egységesen 9,65-szörösek, míg a költségeknél egységesen egyszeresek (64. sorsz. irat 4. old., 9. old.).

Mindezek figyelembe vételével az elsőfokú bíróság helytállóan fogadta el a szakértőnek a korábbi perek módszerével kalkulált megtakarítás számítását.

Figyelemmel arra, hogy a szakértő számításait becsült adatokra támaszkodva végezte el, helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság abban a kérdésben, hogy a kiindulási pont fiktív jellegére tekintettel nem indokolt az inflációs szorzó alkalmazása. Miután egy adott időintervallumra, az egyes szabadalmak oltalmi idején alapuló hasznosítási időszakra esően becsült adatokkal került meghatározásra a megtakarítás, nincs olyan viszonyítási pont, amelyhez képest vizsgálható lenne az áremelkedés.

Nem látott a másodfokú bíróság lényegi ellentmondást a perbeli szabadalmak teljes ... üzemi távhálózatának rendszeréhez viszonyított fedési hányadának meghatározása tekintetében elfoglalt felperesi és szakértői álláspont között.

A szakértő több alkalommal is kifejtette, hogy a perben csak szűk áramköri szabadalmakról van szó, a felperes perbeli szabadalmi kizárólag a központok interfész-áramköreit, illetőleg a távválasztó központok áramköreinek csak kis részét, a vonalcsatlakozókat érintik, az áramkör-féleségek a nagy csatlakozókra leszűkíthetők (56. sorsz. irat 6. old., 64. sorsz. irat 4. old., 66. sorsz. jegyzőkönyv). Ezzel egybe cseng a felperesnek a másodfokú tárgyaláson pontosított az az érvelése, hogy a perbeli szabadalmi nem az egész rendszert, hanem csak a vonalcsatlakozókat érintik, amelyek közül kettő mintegy 95 %-ban lefedi a kiváltott ... TVK-t, a harmadik a szolgáltatásokat bővíti az algócok esetében.

A szakértő a perbeli szabadalmak fedési arányát az egész rendszerben mintegy 20 %-ra becsülte. A felperesi díjigény számítása szempontjából azonban nem releváns

az egész rendszerhez viszonyított 20 %-ban meghatározott fedési hányad, mert a megtakarításra vonatkozó számításait a szakértő az algócok és mellékközpontok területén a perbeli szabadalmakkal - vagyis a vonalcsatlakozók területén - elért eredményesség tekintetében végezte. Ez az egész rendszerhez viszonyuló 20 % volt tehát az egész, amelyhez viszonyult a perben eredetileg négy szabadalom után érvényesített díjigény.

A fedési hányad számszakilag mindössze a negyedik szabadalom kapcsán jött szóba. E tekintetben a perben érvényesített szabadalmak egymáshoz viszonyított aránya volt a meghatározó, azaz a 20 %-on belül a négy szabadalom milyen arányban oszlik meg az eredményesség szempontjából, mert a keresetmódosítás folytán már nem érvényesített ... lajstromszámú szabadalom fedési hányadának megfelelő összeggel csökkenteni kellett a kalkulált összes megtakarítást. A szakértő által meghatározottak szerint 50 %-ot tett ki a ... lajstromszámú szabadalom, míg a többi három a fennmaradó 50 %  $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{3}$ -át. Ennek megfelelően csökkentette az elsőfokú bíróság az összes megtakarítást a keresetmódosítás folytán már nem érvényesített szabadalomra esően az 50 %  $\frac{1}{3}$ -ával számolt összeggel.

A perbeli szabadalmak műszaki-szellemi színvonala a díjkulcs meghatározásánál kerül az értékelés körébe. Figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által igényelt 8 %-os díjkulcs helyett magasabb, 8,5 %-os szorzó alkalmazását látta indokoltnak, nem bírt relevanciával a felperesnek az az előadása, hogy a szabadalmaiban megtestesülő találmány az elsőfokú bíróság által átlagosnak minősített színvonalat meghaladják.

A felperesnek a perben kirendelt szakértővel szemben megfogalmazott kritikája a szakmai véleményeltérést tükrözi. A szakértő elfogultságára utaló körülmény azonban nem volt fellelhető.

A kifejtettekre figyelemmel a másodfokú bíróság nem látott okot az elsőfokú ítéletben megállapított marasztalási összeg felemelésére a felperes fellebbezése alapján.

Az alperes fellebbezése a kamatfizetés kezdő időpontjára és a perköltség viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezés tekintetében részben eredményes volt.

Nem osztotta a másodfokú bíróság az alperes arra vonatkozó álláspontját, hogy az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmen túlterjeszkedve határozta meg a marasztalási összeget.

A Pp. 215. §-ának rendelkezéséből fakadó korlátozás, amelynek értelmében a döntés - a főkövetelés járulékaira is kiterjedően - nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, csak az összegszerűség (mennyiség) vonatkozásában érvényesül az ítélezési gyakorlatban. A többen a kevesebb elv alapján nem tekinthető a kereseti kérelmen való túlterjeszkedésnek, ha az ítélet eltérő számítási móddal egyes tételeket magasabban értékeli, de a keresetben igényelt összeget nem lépi túl. Ezért

nem sértett eljárási szabályt az elsőfokú bíróság, amikor a felperes által igényelt 8 % helyett 8,5 %-ban határozta meg a díjkulcs mértékét és az ennek alapján számított alperes által fizetendő marasztalási összeg a keresetben követelt összeget nem haladta meg.

Helytállóan kifogásolta az alperes az ítéletben megállapított kamatfizetés kezdő időpontját, de a másodfokú bíróság az alperes által megjelölt kezdő időpontnál korábbi időpontban látta meghatározhatónak azt.

Az elsőfokú bíróság a középarányos kamatfizetés kezdő időpontjának meghatározásához a három perbeli szabadalommal kapcsolatos díjfizetés esedékességének figyelembe vételével megközelítőleg 1972. májusától - 2002. májusáig terjedő időszakot vett alapul. Ehhez képest tévesen határozta meg a 30 éves időintervallum középső időpontjaként az 1982. június 1. napját, az helyesen 1987. június 1 napja. Nem osztotta a másodfokú bíróság az alperesnek az elsőfokú ítélet meghozataláig terjedő 35 éves időintervallum figyelembe vételére vonatkozó álláspontját. A licencdíj az oltalom fennállása alatt a hasznosítás megkezdésétől a hasznosítás befejezéséig vagy az oltalom fennálltaig esedékes. A három szabadalom kapcsán megjelölt hasznosítási időszak terjedelme megközelítőleg 30 év volt. A meg nem fizetett licencdíj után a középarányos kamatfizetés számítása szempontjából nem értékelhető az alperes előnyére, hogy a díj megfizetésre kötelező ítélet meghozatalára csak később került sor.

Egyetértett a másodfokú bíróság a perköltség viseléséről szóló ítéleti rendelkezést támadó alperesi fellebbezéssel. Az elsőfokú bíróság ennek alapjául a Pp. 81. §-ának (1) és (2) bekezdéseit hivatkozta meg az indokolásában. A felperesi igényt eltúloztának tartva a (2) bekezdést nem látta alkalmazhatónak, ezért tartalmilag az (1) bekezdésében foglalt részleges pernyertesség általános szabályát alkalmazva, a pernyertesség arányának megfelelően rendelkezett a részperköltség alperes által történő viseléséről. Helytállóan hivatkozott arra az alperes, hogy az elsőfokú bíróság a felperesi pervesztességhez képest nem a pernyertesség-pervesztesség arányának megfelelően rendelkezett. Az indokolásnak az ügyvédi munkadíj megállapítása körében a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendeletre történt hivatkozása is téves, mert annak rendelkezéseit csak a hatálybalépést követően indult ügyekben lehet alkalmazni (5. § (1) bek.).

A másodfokú bíróság a felek pernyertességéhez-pervesztességéhez igazodóan változtatta meg a perköltség viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezést. Ennek során figyelembe vette, hogy a felperes kereseti követeléséhez (96.677.000 Ft) képest a megítélt licencdíj tekintetében a felperes nagyobb részben pervesztés lett, továbbá a felperesnek az egyik szabadalommal és a know-how-val kapcsolatos díjigény tekintetében a keresettől való elállása folytán a per részben megszüntetésre került, mellyel kapcsolatban az alperesnek perköltség igénye volt. Mindezt figyelembe véve az alperes nagyobb részben lett pernyertes. Az ügyvédi munkadíjra vonatkozó hatályos jogszabály és megállapodás hiányában mérlegeléssel látta megállapíthatónak az ügyvédi munkadíj összegét. Ebben a körben értékelte a

perben kifejtett ügyvédi munka mennyiségét, az ügy bonyolultságát és nehézségi fokát a per hosszú időtartamát és a pervesztesség-pernyertesség arányának megfelelően megosztva számolta el a felperes által előlegezett szakértői díjakat.

Az Itv. 62. §-a (1) bekezdésének j) pontja alapján a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt kereseti illeték megfizetéséről ugyancsak a pernyertesség arányának megfelelően változtatta meg az elsőfokú döntést a keresetlevél benyújtásakor hatályos Itv. 42. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott 750.000 Ft kereseti illeték alapulvételével, irányadónak tekintve az Itv. 38. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezést.

Megalapozatlanul sérelmezte az alperes az ítélet indokolásának a perköltség mérlegeléssel megállapított összegénél figyelembe vett körülmények között tett azt a megállapítását, hogy az alperes többször önmagának is ellentmondó nyilatkozataival megnehezítette a bizonyítás lefolytatását. Az elsőfokú bíróság részletesen ismertette az alperesnek az elsőfokú eljárás során előadott védekezéseit, amelyek a bizonyítás irányát is meghatározták. Ezeket értékelte egymásnak ellentmondónak. Az indokolásnak az alperesi előadásokat értékelő megállapításával a másodfokú bíróság is egyetért.

A kifejtettekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezéseit a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben, a kamatfizetés kezdőidőpontját, a perköltség viselését és a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt kereseti illeték megfizetését illetően megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

A felperesnek a marasztalási összeg 82.177.000 Ft-tal való felemelésére irányuló fellebbezése és az alperes fellebbezése a marasztalási összeg 615.518 Ft-tal történő leszállítása tekintetében eredménytelen volt, de sikeres volt az alperesi fellebbezés a kamatfizetés kezdő időpontját és a perköltség viselést érintő ítéleti rendelkezés tekintetében.

A nagyobb részben pervesztes felperes a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú részperköltségének megfizetésére, amelynek összegét a másodfokú bíróság a kifejtett ügyvédi munkára figyelemmel állapította meg.

A másodfokú bíróság a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési illetékek viseléséről az Itv. 64. §-a folytán alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 15. §-ának (1) bekezdése alapján a pernyertesség arányában rendelkezett, az Itv. 46. §-ának (1) bekezdése alapján a 900.000 Ft felperesi, a 41.700 Ft alperesi fellebbezési illeték alapulvételével.

Budapest, 2007. november 8.

Tóth Lászlóné dr. s.k.  
a tanács elnöke

Dr. Kovács Zsuzsanna s.k.  
előadó bíró

. Lesenyei Terézia s.k.  
bíró

A kiadmány hiteléül:  
bírószági ügyintéző